

Historia magistra vitae est

Zofia Fenrych, Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN-u w Szczecinie

Wychowanie jest nieodłącznym elementem życia każdego człowieka. Jest to formowanie, kształtowanie charakteru i postaw, oddziaływanie jednego człowieka na drugiego, wpływanie. Odbywa się w różnych grupach, z którymi człowiek ma styczność – w rodzinie, wśród rówieśników, w szkole. Tworzone są liczne teorie, mówiące jak należy wychowywać. Zawsze jednak warto przyjrzeć się dokonaniom naszych przodków. Historia – nauczycielka życia – może jednak pomóc nam uchronić się przed ich błędami, wyciągnąć odpowiednie wnioski i kształtować kolejne, bardziej świadome i mądrzejsze pokolenia.

Instytut Pamięci Narodowej chce wspomagać ten proces zwracając się do uczniów szkół ponadgimnazjalnych – a dokładniej tych, którzy nie wybrali historii jako przedmiotu maturalnego, w związku z czym adresowany jest do nich przedmiot „Historia i społeczeństwo. Dziedzictwo epok”. Przedmiot ten – przy swoich mankamentach – ma również wiele zalet. Umożliwia na przykład poruszanie spraw bliższych młodzieży niż historia polityczna.

Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu, zespół edukatorów IPN-u z całej Polski finalizuje obecnie przygotowanie ważnej publikacji dla nauczycieli podejmujących wyzwanie zmierzenia się z nowym przedmiotem. Jest to zestaw ćwiczeń i materiałów, dzięki którym nauczyciel będzie mógł przeprowadzić zajęcia w każdym module w ramach XX wieku. Do wstępu niniejszego artykułu nawiązuje przede wszystkim moduł trzeci – „Kobieta, mężczyzna, rodzina”. Według podstawy programowej

uczeń „analizuje, na wybranych przykładach, przemiany obyczajowe w świecie zachodnim w XX w., z uwzględnieniem »rewolucji obyczajowej« lat 60.” oraz „analizuje zmiany modelu rodziny w XX w., z uwzględnieniem przemian zaistniałych w życiu społeczeństwa polskiego”. IPN, tak jak w wypadku innych modułów, rozszerzył tę tematykę.

Autorzy prezentowanych w publikacji dwudziestu ćwiczeń (Magdalena Bogdan, Agnieszka Jaczyńska, dr Krzysztof Latocha oraz Magdalena Zapolska-Downar) zaopatrzyli je w liczne teksty źródłowe różnej proveniencji (dokumenty prawne, relacje, fragmenty literatury naukowej, artykuły prasowe etc.), fotografie, a także fragmenty filmowe. Punktem wyjścia są ćwiczenia teoretyczne *Funkcje rodziny* oraz *Zmiany modelu rodziny polskiej w XX wieku w świetle prawa cywilnego*. Celem obu zagadnień jest porównanie teorii i stworzonego ideału z rzeczywistością. Zakotwiczenie pojęć w przeszłości nie przeszkadza w nawiązaniu do współczesności i oceny zjawisk z perspektywy własnego doświadczenia uczniów.

Ogromny wpływ na życie człowieka, szczególnie w okresie rozwoju, mają wszelkie wydarzenia traumatyczne. Do takich należą z pewnością polskie doświadczenia II wojny światowej. *Dzieci Zamojszczyzny* oraz *Wpływ wojny na psychikę dziecka. Przykład dzieci warszawskich* to ćwiczenia, które podejmują te zagadnienia.

Zagłębienie się w historię ludzkości pozwala poznać jej błędy, ale także sukcesy. Warto wyciągać wnioski płynące z różnych pomysłów i teorii, porównywać różne wzorce i czerpać z nich to, co dobre, a wystrzegać się pomysłów złych. Temu celowi odpowiadają kolejne ćwiczenia: *Rodzina w nauce Kościoła rzymskokatolickiego*, *Nowy model małżeństwa w powojennej Polsce z perspektywy różnych orientacji światopoglądowych*, *Zmiany modelu rodziny w PRL*, *Nowe wychowanie – spojrzenie na karę cielesną w XX wieku czy też Rodzina w komunistycznym systemie wychowawczym Antona Makarenki*.

Zaprezentowane powyżej materiały i ćwiczenia już wkrótce trafią do nauczycieli w całej Polsce. Autorzy z pewnością będą usatysfakcjonowani, jeśli ich publikacje okażą się przydatne i staną się inspiracją do tworzenia innowacyjnych zajęć.